

ETORKINAK ETA EUSKARA

XIV. JAGON JARDUNALDIAK

ONDORIOAK

Hizkuntzaren erabileran eragina duten gizartearen alde guztiak, bai eta hiztunek bizi dituzten kultura-arauak, itxaropenak eta testuingurua ere biltzeko zein haietan eragiteko eratu zuen Euskaltzaindiak JAGON Saila. Sailaren barruan dagoen Sustapen Batzordeak, azken urteotan, euskal gizartean puripurian dauden gaiak aztertu eta aztergai izan dituen gaiei buruzko iradokizunak egin ohi ditu ia urtero, JAGON JARDUNALDIEN bidez.

Horiek horrela, aurtengo XIV. JAGON JARDUNALDIETAN, Euskal Herrian azken urteotan indartu den fenomeno bat jorratu da berenberegiz: etorkinen gaia euskararen perspektibatik, hain zuzen. Gaia zenbait ikuspegitatik garatu da, besteak beste, ikuspegi soziodemografikotik, soziolinguistikotik, juridikotik, hezkuntza alderditik, etab.

Ondorioak laburbiltzerakoan:

1. Xabier Aierdi eta Erramun Osaren esanetan, etorkinak, normalean, atzerritarrak izan zein ez izan, hartzen dituen gizartearen ezaugarriak islatzen dituen ispilu handi bat izan ohi dira. Ezaugarri horien isla oharkabean igarotzen da bertako biztanleentzat, naturaltasun osoz bizi baitituzte, balizko kontraesanez jabetu gabe. Gauzak horrela, nahikoa maiz eskatzen zaie etorkinei bertakoek bete beharrik ez duten zenbait kultura- edo gizarte-arau betetzeko, horien artean hizkuntza ezagutzearena. Euskarak dituen arazoak, pertsona hauen

etorrerarekin areagotu egin badaitezke ere, ez dira sortu berriak, bertako gizarteak eusten baitie arazo horiei bere horretan kasik.

2. Erramun Baxok eta Jean-Baptiste Coyosek Euskal Herri kontinentalean helduaroan euskara ikasten ari diren motibazioak-eta aztertu dituzte. Ikerketaren arabera, azterketan esku hartu duten herritarrentzat motibazio nagusiak dira euskaldunen arteko komunikazioa (%29), nortasunaren adierazpena (%22) eta euskal kultura bereganatzea (%16). Etorकिन motibazio nagusiak dira euskaldunekin komunikatzea ere bai (%25), ondotik euskal kulturaren jabekuntza (%22) eta integrazioa (%18). Bi jatorri multzoentzat motibazio ahulena euskara lanerako da (%5 eta %4). Orokorki, euskara ikasterakoan, herriko ikasleen nahikundea praktikoagoa da etorkinena baino. Azken hauen kezka nagusia da beren tokia atzematea euskaldunen artean.
3. Eduardo Javier Ruiz Vieytezen arabera, etorkinen hizkuntz aniztasunaren eta gizarteratzearen arteko lotura ez da ondo aztertu. Hala ere, garrantzi handiko osagaia da, batez ere gizarte konplexu eta askotarikoen kasuan, hala nola euskal gizartean. Horren eraginez, tradiziozko zenbait ideia eta onarpen berriz hausnartu behar dira. Hizkuntzak pertsonen identitatearen funtsezko osagaiak dira, eta horren ondorioz, pertsona horiei dagozkien eskubideekin lotuta daude. Giza eskubide batzuek titularraren eta testuinguruaren arabera aztertu behar diren edukiak edo hizkuntz osagaiak dituzte. Herritartasunaren kontzeptu barne-hartzailea oinarri hartuta, beharrezkoa da hizkuntz identitate berriek gure eskema politiko-demokratikoetan duten eginkizunari buruzko galdera egitea. Bestaldetik, behar-beharrezkoa da gizartean dagoen hizkuntz aniztasuna kudeaketa demokratikoa arautzea, parte-hartzeko aukerak handituz eta identitate ezberdinen presentzia egokia ziurtatuz.

4. Euskarari dagokionez, edozelan ere, eta immigrazioaren kudeaketa helburutzat hartuta, oso garrantzitsuak lirateke:

A. Hainbatek nabarmendu dutenez, euskara modu eraginkorrean erakutsiko duten eredu pedagogikoak eta hezkuntza sistema berri baten diseinua burutzea. Inguruabar horretan, Joaquim Dolzen hitzaldiaren ondorio nagusienak zera diosku: irakaskuntza eleaniztuna, posiblea izateaz gain, onuragarria da norbanakoaren garapen kognitiboari eta hizkuntza gutxituen iraupenari begira. Alabaina, eginkizun hori bideratzeko, Hizkuntzen Didaktikak eskaintzen dituen aukerak ondo pentsatuak, ganoraz ikertu eta etengabe ebaluatuak izan behar dute. Horiek horrela, Ibon Manterolak eta Eider Lardizabalek erakutsi digute haur etorkinek euskara ondo ikasten dutela zenbait baldintza betetzen direnean. Alegia, eskolan arreta egokia eta eginkizun esanguratsuak euskaraz egitea eta testuinguru euskaldunean bizitzea ahalbidetzen denean. Bestalde, aurkeztu dituzten emaitzen arabera, estatistikoki esanguratsuak ez izan arren, haurrek bigarren edo beste hizkuntzen ikasteko gaitasuna 4/5urte baino askoz beranduago arte mantentzen dute. Ikerketa honetan, 11 urtekoek 5ekoak baina hobeto ikasi baitute euskara.

B. Aierdik eta Osak azpimarratu dutenez, ezinbestekotzat jotzen da gurea bezalako errealitate nazional batean, immigrazio eta integrazio politika propioak garatzeko eskuduntza. Bestalde, barrura begira, euskararen inguruan diharduten sektoreei ere euren oinarri teorikoak berrikusteko eskatu behar zaie eta, era berean, euskaratik oso urrun sentitu eta sentitzen diren sektoreei errespetu intelektuala eta jarrera dizplizientea abandonatu beharra ere eskatu behar zaie.

5. Udal edo eskualde jakinetan immigranteen integrazioa (ez asimilazioa) ahalbidetzeko egindako ahaleginak aurkeztu direnean, Begoña Zestau Baraibarrek azpimarratu du, besteak beste, etorkinak etxekotu eta integratu nahian, Sakanan immigrazio zerbitzua nola sortu zuten, etorkinak euskarara hurbiltzeak daukan garrantzia eta, hartarako, elkartzen gaituzten ikurretatik abiatu eta beraien kultura eta hizkuntzak aintzat hartu beharra; Iratxe Lasak, aldiz, gune oso euskaldun batean, Markina-Xemeinen, non immigranteen kopurua biztanleria osoaren %13 den, Euskara Zerbitzuak ikusi duena azpimarratu du. Horren arabera, ezin ditugu etorkinekin bertako erdaldun elebakarren artean euskara sustatzeko erabiltzen ditugun irizpide eta mezu berberak erabili; ezin dugu, bertako herritar erdaldun askorekin lortu ez duguna, eurentzako nahitaezko bihurtu. Lehendabiziko helburua euskararekiko jarrera ona izatea izan behar du. Heldu berriak dira, eta ez dute euskararekiko inolako jarrerarik, beraz ezin dugu euren artean jarrera txarrak zabaldu daitezen utzi. Eta, jakina, ekidin behar dugun lehendabiziko arazoa aurreiritziak dira. Izan ere, bada etorkinen etorrera hizkuntza normalizazioaren prozesuan eragozpena edo atzera pausua dela pentsatzen duenik ere.

Bilbon, Euskaltzaindiaren egoitzan, 2009ko azaroaren 20an